

Vihreät
De Gröna

Puoluevaltuusto 22.–23.2.2025

LIITE 3

Puoluehallituksen esitys 23.1. puoluevaltuustolle:

Kuntavaaliohjelma 2025

Sisällysluettelo

Johdanto.....	2
1. Puolustamme luontoa ja ilmastoa.....	2
Parannetaan luonnon tilaa ja viherrytetään rakennettua ympäristöä.....	3
Torjutaan ilmastokriisiä ja edistetään kiertotaloutta.....	4
Rakennetaan ympäristöä, joka mahdollistaa kestävän arjen.....	5
2. Takaamme laadukkaan koulutuksen jokaiselle.....	5
Varmistetaan riittävät voimavarat oppimiseen ja tukeen.....	6
Tehdään koulutuksesta saavutettavaa ja huolehditaan perheistä.....	7
Huolehditaan lasten ja nuorten turvallisesta ja terveellisestä oppimisympäristöstä ja koulumatkoista.....	8
3. Torjumme eriarvoisuutta, puolustamme ihmisoikeuksia ja pidämme kaikista huolta.....	8
Torjutaan köyhyyttä ja asunnottomuutta.....	10
Edistetään tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja ihmisoikeuksia.....	10
Panostetaan nuoriin.....	10
Varmistetaan turvallinen arki kaikille.....	11
Vahvistetaan kuntalaisten osallisuutta.....	11
Vahvistetaan maahanmuuttaneiden osallisuutta yhteiskuntaan.....	12
4. Luomme työtä ja pidämme huolta kestävästä taloudesta.....	12
Tehdään kuntien taloudesta kestävä ja luodaan yrityksille mahdollisuuksia menestyä.....	14
Tuetaan ihmisiä töihin.....	15
5. Panostamme kulttuuriin ja vapaa-aikaan.....	15
Varmistetaan, että kulttuuri ja liikunta kuuluvat kaikille.....	16
Tuetaan yhteisöllisyyttä ja vapaa-aikaa riittävillä tiloilla ja hyvillä toimintamalleilla.....	17

13 Johdanto

14 Ohjelman alkuun lisätään myöhemmin puheenjohtajan alkusanat.

15

16 1. Puolustamme luontoa ja ilmastoa

17

18 *Ilman hyvinvoivaa luontoa ja maapalloa ei ole hyvinvoivia ihmisiä. Kunnat ja kaupungit*
19 *ovat keskeisessä roolissa ilmastopäästöjen vähentämisessä ja ilmastokriisin vaikutuksiin*
20 *vastaamisessa. Me Vihreissä torjumme luontokatoa ja ilmastokriisiä perustamalla*
21 *luonnonsuojelualueita, vähentämällä päästöjä ja viherryttämällä jo rakennettuja*
22 *ympäristöjä. Samalla teemme ihmisten arjesta helppoa ja kestäväää ja edistämme muiden*
23 *lajien hyvinvointia.*

24

25 Luonto on meille suomalaisille rakas, ja siitä on voitava nauttia sekä maalla että
26 kaupungeissa. Yhtenäiset ja verkostoja muodostavat viheralueet ovat tärkeitä luonnon
27 monimuotoisuuden turvaamisen kannalta. Lähimetsät, puistot ja virkistysalueet luovat
28 viihtyisää asuinympäristöä sekä tukevat ihmisten terveyttä ja hyvinvointia.

29 Monimuotoinen luonto, vapaasti virtaavat puhtaat vedet ja vehreät asuinalueet sekä
30 eläin- ja luontoystävälliset palvelut ovat myös kuntien veto- ja pitovoimatekijöitä.

31

32 Kaupunkeja ja taajamia kehitetään kokonaisuuksina, joissa periaatteena on tiiviys ja
33 saavutettavuus, alueellisen eriarvoistumisen torjuminen ja pitkäaikainen ekologinen
34 kestävyys. Arjen palvelut, vapaa-ajan viettopaikat ja lähivirkistysalueet ovat kaikki
35 kätevästi saavutettavissa ensisijaisesti pyöräillen, kävellen tai joukkoliikenteellä
36 korkeintaan noin vartin matkan päässä. Uutta rakennettaessa varmistetaan tila
37 lähiluonnolle ja suojellaan arvokkaat luontoalueet. Viherryttämällä jo rakennettua
38 ympäristöä sopeudutaan ilmastokriisin seurauksiin, kuten hellejaksoihin ja sateiden
39 aiheuttamiin tulviin. Maaseutumaisilla alueilla etäisyyksien ollessa suuret huolehditaan
40 palveluiden saavutettavuudesta ja mahdollistetaan kylien kehittäminen.

41

42 Kunnissa varmistetaan kunnianhimoiset ilmastotavoitteet ja riittävät
43 päästövähennystoimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Vihreässä kunnassa ihmisten
44 on helppo elää kestävästi. Energiantuotannon päästöjä vähennetään tehokkaasti
45 mahdollistamalla hajautettua uusiutuvaa energiantuotantoa ja sen varastointia. Samalla
46 kasvatetaan energiajärjestelmän huoltovarmuutta. Kunnat voivat olla kokoaan suurempia
47 toimijoita ilmastokriisin torjunnassa: ne eivät ole ainoastaan hiilineutraaleja, vaan
48 tuottavat puhdasta energiaa kompensoimaan päästöjä myös omien rajojensa
49 ulkopuolella.

50

51 Kun hallitus leikkaa ympäristönsuojelusta ja peruuttaa ilmasto- ja luontotoimista, on
52 kuntapäätäjillä entistäkin suurempi vastuu ekologisen kestävyys turvaamisessa.
53 Kunnissa me voimme korjata asioita, joita maan hallitus parhaillaan heikentää.

54

57 Parannetaan luonnon tilaa ja viherrytetään rakennettua ympäristöä

- 58 • Sitoudutaan luontokadon pysäyttämiseen ja tehdään kunnista luontopositiivisia.
- 59 Otetaan elinympäristöjen ennallistaminen osaksi kuntien luonnonsuojelutoimia.
- 60 • Laaditaan kuntiin kunnianhimoiset luonnonsuojelu- ja luonnon
- 61 monimuotoisuusohjelmat, joita toteutetaan määrätietoisesti. Ohjelmissa linjataan,
- 62 miten kunnassa osaltaan saavutetaan kansainvälisten sitoumusten mukainen 30 %
- 63 suojelutavoite maa- ja vesialueilla.
- 64 • Otetaan käyttöön luonnon kokonaisuhoitamisperiaate ja noudatetaan
- 65 sen saavuttamiseksi luontohaittojen lievennyshierarkiaa: ensisijaisesti vältetään
- 66 haitan aiheuttamista, minimoidaan aiheutuneet haitat luonnolle ja mikäli tähän ei
- 67 pystytä, viimesijaisena toimenpiteenä kompensoidaan aiheutuneet haitat. Toteutetaan
- 68 periaatetta kaikessa rakentamisessa, myös uusiutuvan energian hankkeissa.
- 69 • Perustetaan jokaiseen kuntaan vähintään yksi uusi suojelualue vaalikauden aikana
- 70 ja suojellaan kunnan omistamat METSO-ohjelman kriteerit täyttävät metsät.
- 71 • Hoidetaan kuntien metsiä asukkaita osallistaen siten, että ne turvaavat luonnon
- 72 monimuotoisuuden sekä maisema- ja virkistysarvot suosimalla suunniteltua
- 73 hoitamattomuutta ja luonnontilaisuutta.
- 74 • Siirrytään kunnissa avohakkuista jatkuvaan kasvatukseen ja sitoudutaan siihen,
- 75 että hakkuista ei toteuteta lintujen pesimäaikoina.
- 76 • Turvataan kaikissa kunnissa ekosysteemien säilyminen osoittamalla
- 77 kaavoituksessa määrällisesti ja laadullisesti riittävät viher- ja vesialueverkostot
- 78 sekä turvaamalla kaavamerkinnöin olemassa olevan kasvillisuuden
- 79 mahdollisimman laaja säilyttäminen.
- 80 • Varmistetaan viheralueiden riittävä määrä ja lähiluonnon saavutettavuus 3-30-300
- 81 periaatteella varmistamalla, että jokaisella alueella latvuspeittävyys on 30%,
- 82 lähiviheralue löytyy 300 metrin etäisyydeltä ja jokaisesta ikkunasta näkyy
- 83 vähintään 3 puuta.
- 84 • Laajennetaan ekologisia verkostoja myös rakennettuun ympäristöön sekä
- 85 ilmastokriisin seurauksiin sopeutumista lisäämällä katupuita, viherkattoja ja muuta
- 86 kasvillisuutta sekä vanhojen puiden suojelua.
- 87 • Lisätään monimuotoisuutta muuttamalla nurmikoita niityiksi, hoitamalla avoimia
- 88 alueita esimerkiksi laidunnuksella sekä vaalimalla uhanalaisten lajien
- 89 elinympäristöjä.
- 90 • Varmistetaan hädänalaisten luonnonvaraisten eläinten hoito ja kuljetus sekä
- 91 lemmikki- ja tuotantoeläinten eläinlääkäripalveluiden saavutettavuus.
- 92 • Laaditaan kunnalle eläinten hyvinvointisuunnitelma virallisen ja vapaaehtoisen
- 93 eläinsuojelun yhteistyönä. Turvataan eläinsuojeluneuvonta ja -valvonta sekä
- 94 eläinsuojeluongelmien tehokas ennaltaehkäisy.
- 95 • Laitetaan lähivedet kuntoon, muun muassa vähentämällä ravinteiden,
- 96 kiintoaineksen ja muun kuormituksen huuhtoutumista vesistöihin. Huolehditaan
- 97 kalakannoista purkamalla vaelluskalojen nousuesteitä, rakentamalla kalateitä ja
- 98 kunnostamalla virtavesiä. Säilytetään ja perustetaan kosteikkoja ja ennallistetaan
- 99 suoalueita.

- 100 • Kielletään kaivostoiminta ja malminetsintä luonnonsuojelualueilla tai tärkeiden
101 luontokohteiden läheisyydessä. Huomioidaan kaivostoiminnan
102 luontovaikutusalueet yli kuntarajojen. Turvataan arvokkaat vesistöt ja varmistetaan
103 paikallisten asukkaiden osallisuus kaivoshankkeita koskevassa päätöksenteossa.
- 104 • Tuetaan innovatiivisia kiertotalousratkaisujen ja vaihtoehtoisten materiaalien
105 tutkimusta vaihtoehtona kaivannaisteollisuudelle.
- 106 • Huomioidaan hiilinielujen ja hiilivarastojen säilyttäminen ja kasvattaminen
107 maankäytössä ja metsien hoidossa. Edistetään hiiltä sitovia viljelymenetelmiä.
- 108 • Huomioidaan rakentamisessa luonnonvaraisten lajien tarpeet esimerkiksi
109 lintuturvallisen rakentamisen keinoin, rakentamalla kulkuteitä ja varmistamalla
110 riittävän kokoiset elinympäristöt. Varmistetaan, että kaupungista löytyy myös
111 pimeyttä ja hiljaisuutta sitä kaipaaville lajeille.

113 **Torjutaan ilmastokriisiä ja edistetään kiertotaloutta**

- 114 • Vähennetään kunnianhimoisesti kuntien alueilla sekä kuntien hankinnoista
115 syntyviä päästöjä ja luontovaikutuksia.
- 116 • Varmistetaan, että kaikkien kuntien alueella on voimassa olevat
117 ilmastosuunnitelmat ja että niiden hiilineutraaliustavoitteet ovat linjassa Pariisin
118 ilmastopöytäkirjan kanssa. Asetetaan kaikissa kunnissa tavoitteeksi
119 hiilineutraalius viimeistään vuonna 2030 ja hiileneutraliteetti sen jälkeen.
- 120 • Luovutaan fossiilisista polttoaineista, turpeesta sekä runkopuun polttamisesta
121 energiantuotannossa. Vähennetään puun polttoa ja siirretään lämmöntuotantoa
122 polttoon perustumattomiin menetelmiin, kuten sähkökattiloihin ja
123 vedyntuotannon hukkalämpöön sekä kehittämällä energian varastointia.
- 124 • Parannetaan rakennusten energiatehokkuutta ja lisään rakennusten omaa
125 energiantuotantoa esimerkiksi aurinkoenergian ja maalämmön avulla. Tuetaan ja
126 ohjataan kuntalaisia ja muita kiinteistöjen omistajia energiaremonteissa.
- 127 • Pidennetään rakennusten elinkaarta, suositetaan peruskorjaamista purkamisen
128 vaihtoehtona ja huolehditaan rakennetun ympäristön kunnossapidosta.
- 129 • Lisätään rakennusten energiatehokkuutta ja suositetaan uudisrakentamisessa
130 puurakentamista sekä muita vähäpäästöisiä materiaaleja. Huolehditaan
131 rakennusmateriaalien ja -osien kestävydestä, korjattavuudesta ja kierrätyksestä.
- 132 • Edistetään kiertotaloutta ja energia- ja materiaaltehokkuutta, mikä tukee niin
133 ympäristöä, kuntataloutta kuin paikallisia vihreän siirtymän yrityksiä.
- 134 • Helpotetaan asukkaiden jätteen lajittelua ja kierrätystä sekä kulutustavaroiden
135 korjauspalveluiden yleistymistä.
- 136 • Perustetaan kuntiin pyöräpajoja, joissa vapaaehtoiset opastavat ihmisiä
137 huoltamaan ja korjaamaan omia pyöriä.
- 138 • Puolitetaan lihan ja maidon kulutus kuntien omissa ruokapalveluissa vuoteen 2030
139 mennessä. Tarjotaan aina vegaaninen vaihtoehto.
- 140 • Huomioidaan kestävä kehitys tavoitteet ja suositetaan kestäviä,
141 ympäristöystävällisiä, eläinten hyvinvoinnin, reilut työolot ja -ehdot sekä
142 ihmisoikeudet huomioivia vaihtoehtoja ja luomutuotteita hankinnoissa.

144 **Rakennetaan ympäristöä, joka mahdollistaa kestävän arjen**

- 145 • Edistetään kestävää ja ympäristövaikutuksia vähentävää yhdyskuntarakennetta.
- 146 • Kehitetään keskustojen elinvoimaa ja viihtyisyyttä parantamalla lähipalveluiden
- 147 saavutettavuutta kävelen, pyöräillen ja joukkoliikenteellä.
- 148 • Lisätään joukkoliikenteen houkuttelevuutta ja tehdään siitä vaihtoehto entistä
- 149 useammalle. Varmistetaan, että joukkoliikenteen lippujen hinnat ovat edullisia.
- 150 • Luovutaan asuntojen hintaa nostavista autopaikkakorjauksista, sillä
- 151 pysäköintipaikkoja kannattaa rakentaa vain tarpeeseen. Vältetään pysäköinnin
- 152 sijoittamista kansipihojen alle, mikä tekee pihosta vähemmän vehreitä ja viihtyisiä.
- 153 • Lisätään arkiliikuntaa ja kasvatetaan kävelyn ja pyöräilyn suosiota rakentamalla
- 154 nykyistä parempia kävely- ja pyöräteitä ja -väyliä, parantamalla niiden
- 155 talvikunnossapitoa sekä laatimalla kunnissa kävelyn ja pyöräilyn
- 156 edistämishankkeita.
- 157 • Tehdään autoilusta vihreää. Autolle on tarve kaikkialla Suomessa, missä
- 158 joukkoliikenne ei ole mielekäs vaihtoehto. Lisätään sähköautoilua ja
- 159 yhteiskäyttöautojen käyttöä liikenteessä, myös kunnan omissa ajoneuvoissa ja
- 160 kalustossa.
- 161 • Parannetaan joukkoliikenteen saavutettavuutta lisäämällä
- 162 kaupunkipyöräpalveluita kaupungeissa. Parannetaan kaupunkipyöräiden saatavuutta
- 163 ympärivuotisesti ja otetaan kaupunkipyöräjärjestelmiin mukaan myös sähköpyörä.
- 164 • Sujuvoitetaan matkaketjuja rakentamalla turvallista pyöräpysäköintiä
- 165 joukkoliikenteen pysäkkien yhteyteen sekä parantamalla mahdollisuuksia ottaa
- 166 pyörä mukaan joukkoliikennevälineisiin.
- 167 • Panostetaan erityisesti suurten kaupunkiseutujen MAL-sopimuksissa ratikka- ja
- 168 lähijunaliikenteen edistämiseen yhdessä valtion kanssa.
- 169 • Toteutetaan nopeita ja kevyitä kokeiluja edistämään mm. kaupunkitilan
- 170 viihtyisyyttä, vehreyttä ja ajanviettoa, bussi- ja pyöräkaistojen lisäämistä sekä
- 171 kesäkatuja ja läpiajoa vähentäviä liikennejärjestelyjä.
- 172

173 **2. Takaamme laadukkaan koulutuksen jokaiselle**

174

175 *Suomen historia on tarina koulutuksen voimasta. Koulutuksen avulla olemme nousseet*

176 *sadassa vuodessa yhdeksi maailman kehittyneimmistä ja onnellisimmista maista.*

177 *Koulutus on avain myös Suomen tulevaisuuden hyvinvointiin ja menestykseen, ja siksi sen*

178 *laadun turvaamiseen tarvitaan nyt panostuksia. Me Vihreissä haluamme panostaa*

179 *koulutukseen, taata laadukkaan koulutuksen ja työrauhan niin opettamiseen aikuisille*

180 *kuin oppimiseen jokaiselle lapselle ja nuorelle.*

181

182 Hyvinvointialueiden perustamisen myötä koulutuksella on yhä keskeisempi rooli kuntien

183 toiminnassa. Kuntien menoista noin puolet menee koulutuksen järjestämiseen. Me

184 haluamme turvata riittävän rahoituksen koulutukseen tulevaisuudessa. Kunnilla on

185 merkittävä vastuu Suomen osaamisen ja sivistyksen kehittäjänä ja ylläpitäjänä.

186

187 Petteri Orpon hallitus lupasi, että koulutus on erityissuojelussa, ja petti lupauksensa
188 leikkaamalla koulutuksesta. Me haluamme korjata hallituksen virheet kunnissa, ja taata
189 jokaiselle lapselle ja nuorelle laadukkaan koulutuspolun varhaiskasvatuksesta
190 peruskoulun kautta lukioon tai ammatilliseen koulutukseen sekä sujuvan siirtymän
191 korkeakouluihin. Perusperiaatteitamme ovat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden
192 vaaliminen, koulutuksen maksuttomuus sekä riittävään ja osaavaan henkilökuntaan
193 panostaminen.

194

195 Koulun tehtävänä on tukea oppilaita löytämään itselleen sopivia tapoja oppia sekä
196 elämälleen suuntaa, missä oppilaanohjauksen merkitys korostuu. Koulutuksella on tärkeä
197 rooli myös sosiaalisen liikkuvuuden vahvistamisessa. Jokaisen on saatava perusasteelta
198 riittävät valmiudet toisen asteen suorittamiseen eikä kukaan saa pudota koulupolun
199 ulkopuolelle tai uupua.

200

201 Ihmiselämä on jatkuvaa oppimista ja kehittymistä. Haluamme myös, että kunnat
202 panostavat kaikenikäisten mahdollisuuksiin oppia uutta. Koulutukselle ja unelmille ei ole
203 yläikärajaa. Sivistystä ja kouluttautumista tukevat muut keskeiset peruspalvelut, kuten
204 kirjastot ja kulttuuripalvelut.

205

206 **Toimenpiteet**

207

208 **Varmistetaan riittävät voimavarat oppimiseen ja tukeen**

- 209 • Varmistetaan riittävä rahoitus ja henkilöstö laadukkaan kasvatuksen ja opetuksen
210 sekä koulujen työrauhan turvaamiseksi.
- 211 • Taataan jokaiselle lapselle ja nuorelle pätevät opettajat ja muu henkilökunta niin
212 kouluissa kuin päiväkodeissa.
- 213 • Rajoitetaan ryhmäkoot toimivan pieniksi. Parannetaan näin oppimista sekä lasten,
214 nuorten ja henkilökunnan jaksamista.
- 215 • Varmistetaan että resurssi- ja erityisopettajia sekä koulunkäynninohjaajia on
216 riittävästi.
- 217 • Taataan oppilashuollon toimintaedellytykset yhteistyössä hyvinvointialueiden
218 kanssa. Varmistetaan hyviksi todettujen toimintamallien jatkuvuus pitämällä
219 kuraattorit ja psykologit osana kouluyhteisöä. Huolehditaan laadukkaasta opinto-
220 ohjauksesta ja erityisen tuen järjestämisestä.
- 221 • Edistetään monialaista perhekeskus-toimintamallia niin, että oppilashuollon
222 palvelut toimivat samassa verkostossa muiden perheiden palveluiden kanssa.
- 223 • Palkataan kouluihin tarpeellinen määrä koulunuorisotyöntekijöitä.
224 Koulunuorisotyöntekijät ovat helposti lähestyttäviä aikuisia, jotka tarjoavat
225 nopeasti tukea ja apua nuorille, ja parantavat koulun työskentelyilmapiiriä.
- 226 • Pidetään huolta kasvatus- ja koulutusalan henkilökunnan hyvinvoinnista riittävällä
227 määrällä pedagogisesti koulutettua ja muuta henkilökuntaa sekä panostamalla
228 hyvään johtamiseen. Tarjotaan myös joustoja työelämään sekä
229 koulutusmahdollisuuksia kehittyä ammattilaisena.
- 230 • Tehdään jokaisessa koulussa työtä lukutaidon eteen. Nostetaan lukutaito
231 koulutuksen kärkihankkeeksi.

- 232 • Turvataan jokaiselle oppilaalle oikeus tarkoituksenmukaisiin oppimateriaaleihin.
- 233 Oppilaille tulee olla saatavilla myös fyysiset oppikirjat ja -materiaalit.
- 234 • Varmistetaan, että ammatillisissa oppilaitoksissa opettajien määrä on riittävä, jotta
- 235 oppilaitokset pystyvät tarjoamaan laadukasta ja työelämän tarpeisiin vastaavaa
- 236 koulutusta.
- 237 • Huolehditaan erityisen tuen saatavuudesta ammatillisissa oppilaitoksessa.
- 238 Varmistetaan ammatillisten erityisoppilaitosten toiminnan jatkuvuus.
- 239

240 **Tehdään koulutuksesta saavutettavaa ja huolehditaan perheistä**

- 241 • Tavoitellaan kunnissa maksuttomaan varhaiskasvatukseen siirtymistä
- 242 asiakasmaksuja porrastamalla, mikä lisää varhaiskasvatuksen houkuttelevuutta ja
- 243 samalla parantaisi pienten lasten vanhempien tilannetta työelämässä.
- 244 • Edistetään kaksivuotista esiopetusta ja tehdään viisivuotiaiden
- 245 varhaiskasvatuksesta aidosti maksutonta.
- 246 • Järjestetään varhaiskasvatus pääasiallisesti kuntien toimesta itse. Yksityisten
- 247 palveluntuottajien tuottama varhaiskasvatus voi täydentää sitä. Pidetään huolta,
- 248 että yksityisessä palvelutuotannossa yksittäiset toimijat eivät saa liian suurta
- 249 markkina-asemaa.
- 250 • Huomioidaan maahanmuuttotilanteiset lapset omana erityisryhmänä
- 251 panostamalla suomi ja ruotsi toisena kielenä -opetukseen sekä valmistavaan
- 252 opetukseen. Tuetaan mahdollisuuksien mukaan kaksikielistä opetusta lapsen
- 253 äidinkiellellä myös silloin, kun se on muu kuin suomi tai ruotsi.
- 254 • Taataan saamenkielten opetus saamelaisoppilaille esimerkiksi etäopetuksena.
- 255 • Tuetaan päiväkotien ja lapsi- ja perhepalveluiden yhteistyötä. Kunnan tulee
- 256 osallistua osallistua perhekeskustoiminnan kehittämiseen.
- 257 • Pidetään huolta ennaltaehkäisevästä tuesta, järjestöyhteistyöstä ja perhetyöstä.
- 258 • Huolehditaan taiteen perusopetuksen ja kansalais- ja työväenopistojen
- 259 rahoituksesta sekä vapaan sivistystyön tärkeistä toimintaedellytyksistä.
- 260 • Tuetaan jatkuvaa oppimista lisäämällä mahdollisuuksia oppia ja kehittää itseään
- 261 kaikenikäisille. Lisätään myös opiskelumahdollisuuksien saavutettavuutta ja
- 262 edullista saatavuutta kaikille.
- 263 • Parannetaan kansalaisopistojen mahdollisuutta tukea erityisesti niiden
- 264 väestöryhmien sivistystä ja sosiaalista pääomaa, jotka eivät ole muun koulutuksen
- 265 piirissä.
- 266 • Tuetaan vuoroasuvien lasten ja heidän perheidensä arkea mahdollistamalla
- 267 kahden kodin lapsille palvelut molempiin koteihin.
- 268 • Varmistetaan, että jokaisessa kunnassa tehdään päiväkoteihin myös jatkossa
- 269 paikalliset varhaiskasvatus- ja tasa-arvosuunnitelmat siitä huolimatta, että hallitus
- 270 yrittää nämä poistaa lainsäädännöstä sekä toteutetaan suunnitelmia tehokkaasti,
- 271 jotta tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuisivat.
- 272 • Tarjotaan päiväkodeille erilaisia työkaluja yhdenvertaisuuden edistämiseen
- 273 esimerkiksi henkilöstön koulutuksen ja kohdennettujen lisäresurssien avulla.
- 274

275 **Huolehditaan lasten ja nuorten turvallisesta ja terveellisestä** 276 **oppimisympäristöstä ja koulumatkoista**

- 277 • Tehdään jokaisesta kunnasta lapsiystävällinen kunta. Kaikkea kunnan
278 päätöksentekoa tarkastellaan lapsen oikeuksien näkökulmasta ja tehdään
279 päätöksiä lasten oikeuksien toteuttamiseksi. Käytetään lapsibudjetointia ja otetaan
280 lapsi- ja nuorisovaikutusten arviointi osaksi kaikkea päätöksentekoa.
- 281 • Estetään kouluväkivalta kaikin mahdollisin keinoin, luodaan koulusta turvallinen
282 tila, jossa työrauha kuuluu kaikille. Puututaan ongelmiin välittömästi, kuullaan
283 ajoissa, tehdään yhteistyötä eri tahojen kanssa.
- 284 • Koulutetaan kuntien työntekijöitä sukupuolisensitiivisestä kasvatuksesta sekä
285 sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta.
- 286 • Pidetään huolta päiväkotien ja koulurakennusten sekä niiden pihaympäristöjen
287 terveellisyydestä ja viihtyisyydestä. Päiväkotien ja koulujen piha-alueet tulee
288 suunnitella niin, ne kannustavat liikkumaan sekä altistavat lapset monipuolisesti
289 luontokosketukselle päivittäin. Olemassa oleva puusto tulee säilyttää
290 mahdollisuuksien mukaan sekä luoda lisää varjopaikkoja leikki-ikäisille lapsille.
- 291 • Koulurakennusten ja piha-alueiden suunnittelussa pyritään mahdollistamaan
292 niiden käyttö asukkaille päiväkotien ja kouluaikojen ulkopuolella.
- 293 • Rakennetaan kouluista ja päiväkodeista pedagogisesti tarkoituksenmukaisia ja
294 oppimaan innostavia monipuolisia tiloja. Rakennukset tulee rakentaa siten, että
295 niissä on työrauha erilaisille oppijoille ja henkilökunnalle.
- 296 • Lisätään koulupäiviin tunti lisää liikettä joka päivä. Varmistetaan, että myös
297 päiväkotien ikäiset lapset liikkuvat riittävästi.
- 298 • Edistetään aktiivisia koulumatkoja luomalla kouluteistä turvallisia sekä
299 kannustamalla kaiken ikäisiä lapsia ja nuoria kulkemaan itse koulumatkan tai osan
300 siitä kävellen ja pyöräillen.
- 301 • Kaavoitetaan asumista olemassa olevien koulujen läheisyyteen ja pyritään
302 takaamaan lähikoulu ja itsenäinen koulumatka mahdollisimman monelle lapselle ja
303 nuorelle.
- 304

305 **3. Torjumme eriarvoisuutta, puolustamme** 306 **ihmisoikeuksia ja pidämme kaikista huolta**

307
308 *Syrjimättömyys, tasa-arvo ja jokaisen mahdollisuus asua ja osallistua kunnan toimintaan*
309 *on avainasemassa hyvän arjen turvaamisessa kaikille. Kunnissa me korjaamme*
310 *hallituksen eriarvoistavaa politiikkaa ja pidämme kaikki mukana.*
311

312 Korkeat asumiskustannukset on keskeisimpiä köyhyyteen johtavia tekijöitä. Oma asunto
313 auttaa elämän haasteiden raiteilleen saamiseen, ja asunnon menettäminen johtaa
314 helposti myös muiden ongelmien kasautumiseen. Suomi on aiemmin ollut
315 asunnottomuuden poistamisessa mallimaa. Nyt Orpon hallituksen myötä asumisen
316 kanssa tuskaillee yhä useampi: hädät ovat kasvaneet ja moni on joutunut vaihtamaan

317 elämäntilanteeseensa huomomin sopivaan asuntoon, kun rahat eivät enää riitä omassa
318 kodissa asumiseen.
319

320 Leikkaukset lisäävät asunnottomuutta ja niiden myötä ajetaan alas kaikkia asumisen
321 tukitoimia, kuten asumistukea, kohtuuhintaista valtion tukemaa asuntotuotantoa,
322 asumisoikeustuotantoa ja asumisneuvonnan rahoitusta. Oman asunnon saamisen
323 vaikeuttaminen hidastaa myös nuorten itsenäistymistä. Meidän tehtävänämmä kunnissa
324 on torjua hallituksen pienituloisia kurittavaa asuntopolitiikkaa ja varmistaa, että jokaiselle
325 löytyy asunto, jossa on varaa asua. Asuntotarjonnan on oltava monipuolista, mikä
326 mahdollistaa monenlaiset asumisen muodot yhteisöllisestä asumisesta erilaisten
327 perheiden tarpeisiin ja yksin asumiseen. Myös kansainvälisille opiskelijoille tulee löytyä
328 asuntoja kansainvälistymisen tukemiseksi.
329

330 Kunnissa tulee tehdä aktiivisesti töitä sen eteen, ettei ketään syrjitä taustansa,
331 sukupuolensa, seksuaalisen suuntautumisen, toimintakykynsä tai muun
332 henkilökohtaisen ominaisuutensa vuoksi. Jokaiselle tulee varmistaa mahdollisuus
333 osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Takaamalla kaikkien turvallinen ja mielekäs arki
334 sekä mahdollisuudet toteuttaa itseään torjutaan näköalattomuutta, joka voi pahimmillaan
335 horjuttaa yhteiskuntarauhaa.
336

337 Yhteiskuntaa on rakennettava kaikkien ehdoilla. Julkinen tila bussipysäkeistä puistoihin
338 tulee suunnitella helposti käytettäväksi riippumatta esimerkiksi ihmisen liikkumistavasta,
339 mitä aisteja hänellä on käytössään tai taloudellisesta asemasta. Moninaisuuden
340 huomioiminen ja tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää aktiivista
341 työtä kotouttamistyössä. Monimuotoisuuden edistäminen mahdollistaa
342 vähemmistöryhmien äänen kuulumisen, vähentää syrjintää ja edistää yhdenvertaisuutta
343 suomalaisessa yhteiskunnassa.
344

345 Jokaisella nuorella ja lapsella tulee olla turvallinen kasvuympäristö ja luotettavia aikuisia
346 ympärillään. Väkivallan ehkäisemiseksi tarvitaan monialaista yhteistyötä, mutta myös
347 sivistyksen ammattilaisten osaamisen päivittämistä. Ongelmien tunnistamisen ja niihin
348 puuttumisen lisäksi tarvitaan väkivallan ehkäisyä lisäämällä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä
349 kouluissa.
350

351 Nuorisorikollisuutta ja -väkivaltaa voidaan ehkäistä arvostavalla vuorovaikutuksella
352 nuorten kanssa, varhaisella päihdetyöllä, tunnetaitokasvatuksella ja eri järjestöjen
353 tarjoamalla matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksilla mielekkääseen vapaa-
354 ajantoimintaan jengiytymisen sijaan. Koulujen varhainen yhteistyö poliisin ja sosiaalialan
355 toimijoiden kanssa on osoittautunut tehokkaaksi ongelmien ennaltaehkäisijäksi.
356

357 Kunnissa tulee varmistaa, että lähisuhdeväkivaltaan on tarjolla nopeasti apua, johon on
358 helppo hakeutua. Asiantuntijajärjestöt ovat kokemuksellaan avainasemassa
359 lähisuhdeväkivaltatyössä ja kunnissa on tarpeen tehdä tiivistä yhteistyötä järjestökentän
360 kanssa lähisuhdeväkivallan sekä sen seurauksien hoitamiseksi.
361

362 **Toimenpiteet**

364 **Torjutaan köyhyyttä ja asunnottomuutta**

- 365 • Varmistetaan kohtuulliset asumiskustannukset kaikille. Lisätään hallituksen
366 asumistukileikkausten vastapainoksi kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa ja
367 kehitetään uusia ratkaisuja vuokra- ja omistusasumisen välimalleiksi hallituksen
368 lakkauttaman asumisoikeustuotannon tilalle.
- 369 • Huomioidaan erilaisten asukasryhmien asumistarpeet. Pidetään huolta, että
370 erityisryhmien asuntoja on riittävästi esimerkiksi opiskelijoille, nuorille, senioreille,
371 vammaisille, yksinasuville ja erikokoisille perheille.
- 372 • Poistetaan asunnottomuus vuoteen 2027 mennessä yhteisillä toimilla
373 hyvinvointialueiden kanssa. Varmistetaan asunto ensin -periaatteen mukaisesti
374 kaikille mahdollisuus omaan asuntoon, vahvistetaan asumisneuvontaa sekä
375 yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa järjestettäviä palveluita.
376

377 **Edistetään tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja ihmisoikeuksia**

- 378 • Laaditaan kuntiin kunnianhimoiset yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat ja
379 varmistetaan riittävät resurssit niiden toteuttamiseen.
- 380 • Vahvistetaan päätösten perus- ja ihmisoikeus, sukupuoli-, tasa-arvo- ja
381 yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia sekä määritellään yhdenvertaisuuden
382 toteuttamiselle vastuutyöntekijät.
- 383 • Lisätään koulutuksia päättäjille, viranomaisille, kuntien henkilöstölle sekä
384 alihankkijoille ihmisoikeuksista, moninaisuudesta, yhdenvertaisuudesta ja
385 antirasismista.
- 386 • Suunnitellaan kunnan palvelut niin, että ne ovat saavutettavia eri
387 vähemmistöryhmille. Kunnan työntekijät osaavat huomioida ihmisten
388 moninaisuuden toiminnassaan ja palveluita suunniteltaessa.
- 389 • Liputetaan kunnissa ja virastoissa Pride-kuukauden tai paikkakunnan oman Pride-
390 tapahtuman kunniaksi.
- 391 • Vahvistetaan naisiin kohdistuvan väkivallan, seksuaalisen häirinnän ja naisvihan
392 vastaista työtä kuntatasolla; tietoisuutta, ennaltaehkäisyä ja puuttumista.
- 393 • Varmistetaan riittävät resurssit lähisuhdeväkivallan ehkäisyn ja uhrien tuen parissa
394 toimiville järjestöille ja että jokaisessa kunnassa on lähisuhdeväkivallan vastaisesta
395 työstä vastaava koulutettu ammattilainen.
- 396 • Huolehditaan yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa sosiaali- ja hoitoalan
397 toimijoiden koulutuksesta väkivallan ja sen eri muotojen kuten taloudellisen
398 väkivallan tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen.
399

400 **Panostetaan nuoriin**

- 401 • Turvataan kaikkiin kuntiin nuorisotila ja muita kohtaamispaikkoja. Huolehditaan
402 siitä, että sateenkaarinuorille löytyy turvallinen tapaamispaikka.
- 403 • Turvataan etsivän nuorisotyön resurssit.

- 404 • Varmistetaan jalkautuvan nuorisotyön keinoin, että nuorilla on mahdollisuuksia
405 turvallisten aikuisten kohtaamiseen siellä missä vapaa-aikaa viettävät.
- 406 • Parannetaan sivistyspalveluiden työntekijöiden osaamista ja toimintatapoja, joilla
407 lapset ja nuoret sekä heidän perheensä saavat tukea ennen ongelmien
408 kasaantumista.
- 409 • Ehkäistään väkivaltaa vahvistamalla osallisuutta ja yhteisöllisyyttä mm. lisäämällä
410 dialogisuutta kouluissa.
- 411 • Osallistetaan nuoret ja vanhemmat mukaan ehkäisemään väkivaltaa ja
412 jengiytymistä.
- 413 • Torjutaan nuorisorikollisuutta rahoittamalla poliisin, sosiaalitoimen, koulujen ja
414 nuorisotoimen yhteistä ankkuritoimintaa nuorille ja heidän perheilleen.
415 Ankkuritoiminnalla puututaan nuorten hankaliin elämäntilanteisiin
416 mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
417

418 **Varmistetaan turvallinen arki kaikille**

- 419 • Huomioidaan niin fyysinen kuin psyykinen esteettömyys laajasti kaikessa kunnan
420 toiminnassa, ympäristössä ja hankinnoissa. Esimerkiksi laadukkaan kävely- ja
421 pyöräilyinfran rakentamisella parannetaan fyysisen ympäristön esteettömyyttä.
- 422 • Edistetään turvallisemman tilan periaatteita kaikissa julkisissa tiloissa,
423 toiminnoissa ja palveluissa.
- 424 • Toteutetaan kaupungeissa talvikunnossapitoa esteettömyysnäkökulma edellä.
- 425 • Varmistetaan, että julkisissa tiloissa, kuten kauppakeskuksissa ja kirjastoissa, on
426 riittävästi tilaa epäkaupalliselle oleskelulle. Lisätään niihin hiljentymiseen ja
427 rauhoittumiseen tarkoitettuja alueita.
- 428 • Huomioidaan kaupunkisuunnittelussa mahdollisuus istumiseen ja lepoon sitä
429 tarvitseville.
- 430 • Kehitetään kirjastoja tarjoamaan yhä enemmän sosiaalisen kohtaamisen
431 mahdollisuuksia.
- 432 • Vaaditaan, että paikallisliikenteessä voi matkustaa maksutta lastenvaunujen,
433 kantovälineiden, rollaattorin, pyörätuolin ja muiden vastaavien liikkumisen
434 apuvälineiden kanssa. Ilmoitetaan vuorojen esteettömyystiedot selkeästi.
- 435 • Edellytetään joukkoliikenteen palveluntarjoajilta, että häiriökäytöksestä on
436 mahdollista ilmoittaa helposti ja viiveettä, esimerkiksi mobiilisovelluksen kautta.
- 437 • Varmistetaan, että erillinen selkokielivaihtoehto on tarjolla kirjallisessa asioinnissa
438 viranomaisten kanssa, myös verkkosivujen kielenä.
439

440 **Vahvistetaan kuntalaisten osallisuutta**

- 441 • Lisätään asukkaiden äänen kuulumista, osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia
442 esimerkiksi osallistavan budjetoinnin ja asukasraatien kautta. Arvioidaan
443 päätöksen- teon vaikutukset eri ihmisryhmiin ja kuullaan ihmisiä heitä koskevissa
444 asioissa.

- Tarjotaan ymmärrettävää tietoa julkisesta päätöksenteosta siellä, missä ihmiset ovat. Valtion ja kuntien tuottamien tietojen tulee olla kansalaisten vapaasti ja esteettömästi käytettävissä.
- Vaaditaan avoimuutta niin päätöksenteossa kuin kuntaorganisaation sisällä.
- Selkeytetään kunnissa toimivien, ihmisten syrjimättömyyttä ja osallisuutta valvovien toimielinten roolia. Tosiasiallisen vaikutusvallan on oltava niissä riittävää tehtäviensä toteuttamiseksi. Näitä toimielimiä ovat muun muassa nuoriso-, maahanmuutto-, vanhus- ja vammaisneuvostot, sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnat.
- Lisätään kaikkien koulujen ja oppilaitosten demokratiakasvatusta.
- Vahvistetaan nuorten osallisuutta kuntien päätöksenteossa ja kehitetään nuorisovaltuustojen vaikutusmahdollisuuksia. Erityisesti nuoria koskevissa päätöksissä huomioidaan nuorten näkemykset.

Vahvistetaan maahanmuuttaneiden osallisuutta yhteiskuntaan

- Edistetään maahanmuuttajajärjestöjen osallisuutta vastaanottavan yhteiskunnan kehittämiseen, tuetaan maahanmuuttajien omaa nuorten, työ-, yrittäjäys-, liikunta- ja kulttuuritoimintaa.
- Kehitetään saavutettavia osallistamismenetelmiä ja -kanavia sekä vaikuttamiskeinoja. Tarjotaan monikielistä ja selkokielistä tietoa demokratiasta ja poliittisen vaikuttamisen mahdollisuuksista.
- Varmistetaan kuntien maahanmuuttajaneuvostoille tarvittavat resurssit ja yhdenvertaiset vaikuttamismahdollisuudet toimia osana paikallista päätöksentekoa.
- Edistetään selko- ja monikielisyyttä kulttuuritarjonnassa sekä kunnan viestinnässä.
- Tarjotaan suomen tai ruotsin kielen oppimisen mahdollisuuksia maahan muuttaneille aktiivisesti. Kehitetään kotoutumispalveluita niin, että ne sopivat myös suoraan töihin Suomeen tuleville. Taataan pääsy koulutukseen ja kielenopetukseen myös kotona lasta hoitaville.

4. Luomme työtä ja pidämme huolta kestävästä taloudesta

Korkea työllisyysaste on paras keino nostaa kunnan tuloja. Suomen talouden ja työllisyyden tulevaisuus on vahvasti sidoksissa kuntien ja kaupunkien kykyyn vastata muuttuvan maailman haasteisiin. Talouden, hyvinvoinnin ja ilmastokriisin ratkaisut tehdään yhä enemmän paikallistasolla. Me Vihreissä panostamme koulutukseen ja työllisyyteen sekä vihreän siirtymän ja kiertotalouden mahdollisuuksiin, joilla kunnat vastaavat muuttuvan maailman haasteisiin ja turvaavat kuntalaisten hyvinvoinnin kestävästi.

486 Kunnat voivat omalla toiminnallaan edistää kestävää talouskehitystä, luoda uusia
487 työpaikkoja ja tukea ilmastotoimia. Kestävä kuntatalous on myös hyvin riippuvainen
488 valtiosta. Valtionosuudet ja investointituet on pidettävä riittävällä tasolla,
489 hyvinvointialueuudistuksen alkuvuosien jälkeenkin.

490

491 Alueelliset erot ovat Suomessa kasvaneet. Suurissa kaupungeissa nopea väestönkasvu on
492 vaatinut merkittäviä investointeja koulutukseen, infrastruktuuriin ja palveluihin.
493 Väestöään menettävillä alueilla taas kamppaillaan palvelujen säilyttämiseksi ja
494 väestökadon aiheuttamien talousvaikeuksien kanssa. Kuntien on kyettävä mukautumaan
495 alueensa erityistarpeisiin ja luotava paikallisesti kestäviä ratkaisuja, jotka turvaavat
496 palvelut ja lisäävät elinvoimaa.

497

498 Kuntien ja uusien työllisyysalueiden vastuulla on alueellinen talouskehitys. Kuntien on
499 oltava aktiivisia toimijoita uusien työpaikkojen ja kestäväen elinkeinotoiminnan
500 luomisessa. Vihreät haluavat panostaa tulevaisuuden aloihin, kuten kiertotalouteen,
501 puhtaaseen teknologiaan ja digitalisaatioon. Näihin investoiminen ei ainoastaan edistä
502 ympäristöystävällistä kehitystä, vaan myös synnyttää uusia työpaikkoja ja vahvistaa
503 paikallista taloutta. Kunnissa tulee nähdä yhteys koulutuksen, osaamisen, innovaatioiden
504 ja elinvoiman välillä.

505

506 Uusiutuvan energian hankkeet niille sopivilla paikoilla tuovat moneen kuntaan
507 investointeja, työpaikkoja ja erityisesti väestöltään väheneville kunnille arvokkaita
508 verotuloja, joilla voidaan ylläpitää kunnan peruspalveluja. Siksi pidämme tärkeänä, että
509 voimalaitosten kiinteistöverotuet kasvavat ja tulevat jatkossakin valtion sijaan suoraan
510 kunnille.

511

512 Kuntien julkiset hankinnat ovat tärkeässä roolissa, sillä niillä voidaan tukea kestävää
513 kasvua ja paikallisten yritysten toimintaedellytyksiä. Hyvin suunnitellut ja oikein
514 kohdenneet investoinnit ovat pitkällä aikavälillä kannattavampia kuin lyhytnäköiset
515 leikkaukset.

516

517 Niin ammattimaisesti tuotetulla kulttuurilla ja taiteella kuin kulttuuria tuottavilla
518 järjestöillä on mittava merkityksen kunnan elinvoimalle.

519

520 Kunnat ovat myös merkittäviä työllistäjiä. Hyvänä työnantajana toimiminen parantaa sekä
521 työntekijöiden työhyvinvointia että työn tuottavuutta. Rakennetaan kunnista lapsi- ja
522 perheystävällisiä niin, että kunnan toimet lisäävät nuorten tulevaisuuden uskoa ja
523 perheiden mahdollisuutta toteuttaa omien toiveidensa mukainen lapsiluku.

524

525 Työllisyyden edistäminen on yksi kunnallisen päätöksenteon keskeisimmistä tavoitteista,
526 kun TE-palvelut ovat siirtyneet kuntien ja uusien työllisyysalueiden vastuulle. Kuntien ja
527 työllisyysalueiden tulee panostaa osaavan työvoiman saatavuuteen ja luoda
528 työmarkkinat, jotka mukautuvat talouden muutoksiin. Tämän lisäksi kuntien on
529 huolehdittava siitä, että maahanmuuttajat ja kansainväliset opiskelijat pääsevät sujuvasti
530 osaksi työelämää. Ulkomaisten työntekijöiden ja maahanmuuttajien parempi
531 työllistyminen tukee kuntien elinkeinoelämää ja helpottaa osaajapulaa.

532

533 **Toimenpiteet**

534

535 **Tehdään kuntien taloudesta kestävä ja luodaan yrityksille**

536 **mahdollisuuksia menestyä**

- 537 • Luodaan kunnissa tilaa menestyville yrityksille laajasti yritysten tarpeet
- 538 huomioiden, esimerkiksi yritystontteja kaavoittaen tai osaavaa työvoimaa
- 539 kouluttaen. Menestyvät yritykset maksavat kuntiin merkittävästi yhteisöveroa.
- 540 • Laaditaan kuntiin sen paikallisia vahvuuksia ja alueellisia mahdollisuuksia
- 541 hyödyntävä elinvoimaohjelma yhteistyössä yritysten kanssa.
- 542 • Varmistetaan, että elinkeinopolitiikka ja uudet investoinnit tukevat ilmasto- ja
- 543 ympäristötavoitteiden saavuttamista. Vihreän siirtymän mahdollisuudet
- 544 tunnistetaan ja hyödynnetään kuntien menestyksen edellytyksinä.
- 545 • Laaditaan kuntiin vihreän siirtymän toimenpideohjelmat ja vahvistetaan yhteistyötä
- 546 kuntien kesken perustamalla uusiutuvan energian osaamiskeskittymiä.
- 547 Hyödynnetään myös EU-rahoitusta hankkeiden rahoittamiseksi.
- 548 • Tuodaan apua huonon tuottavuuden maatalousmaille edistämällä teollisen
- 549 mittakaavan aurinkovoimahankkeiden tuotantoa luonto- ja maisema-arvot
- 550 huomioiden.
- 551 • Tuetaan erityisesti Itä-Suomen kuntien vaikeaa taloustilannetta edistämällä
- 552 tuulivoiman tuotantoa purkamalla kantaverkkoon, infrastruktuuriin ja
- 553 puolustusvoimien tutkavalvontaan liittyviä esteitä. Kaikilla Suomen kunnilla tulee
- 554 halutessaan olla mahdollisuus osallistua vihreän siirtymän taloudellisten hyötyjen
- 555 jakamiseen.
- 556 • Kehitetään luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden hankintaosaamista ja
- 557 toteutetaan kuntien hankinnat niin, että myös pienillä ja paikallisilla yrityksillä on
- 558 mahdollisuus osallistua tarjouskilpailuihin.
- 559 • Laitetaan yrittäjien palvelut kuntoon. Tarjotaan pk-yrityksille suunnattua
- 560 yritysneuvontaa ja kunnan palvelut yrittäjälle yhdeltä luukulta.
- 561 • Luodaan kiertotalouden strategisen ohjelman tavoitteille konkreettiset
- 562 toimenpiteet ja riittävät resurssit toimeenpanoon. Sisällytetään tavoitteet ja
- 563 periaatteet kunta-, palvelu- ja hankintastrategioihin. Asetetaan julkisille
- 564 hankinnoille sitovia kiertotalouden kysyntää edistäviä kriteerejä.
- 565 • Otetaan paikalliset toisen asteen oppilaitokset, korkeakoulut ja opiskelijat mukaan
- 566 elinvoiman vahvistamiseen, esimerkiksi tutkimushankkeisiin, yritys yhteistyöhön ja
- 567 työvoimatarpeeseen vastaamiseen.
- 568 • Parannetaan matkailun kestävyttä vähentämällä matkailun haitallisia vaikutuksia
- 569 ja edistetään työmahdollisuuksia kestävän matkailun parissa esimerkiksi luonto- ja
- 570 kulttuurimatkailua tukemalla.

571

572 **Tuetaan ihmisiä töihin**

- 573 • Kytetään TE-uudistuksen alusta alkaen työllisyyspalvelut kiinteästi yhteen
574 koulutus- ja elinvoimapalveluiden kanssa pyrkien työllistymisen helpottamiseen ja
575 kohtaannon parantamiseen.
- 576 • Tarjotaan nuorille ja opiskelijoille työmahdollisuuksia kunnissa sekä kannustetaan
577 muita työnantajia työllistämään heitä kesätyösetelien avulla.
- 578 • Vahvistetaan kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä TE-uudistuksen myötä
579 pitkäaikaistyöttömien työhön pääsyyn tukemisessa ja varmistetaan
580 työkykyarviointien toteutuminen.
- 581 • Tarjotaan työvoimakoulutuksia yhteistyössä ammatillisten oppilaitosten kanssa.
- 582 • Tuetaan eri ikäisten ja eri elämäntilanteessa olevien työllistymistä. Tarjotaan
583 vammaisille ihmisille ja muille täsmätyökykyisille joustavia tapoja toimia
584 työelämässä. Luodaan kannustimia yli 50-vuotiaiden työllistämiseen.
- 585 • Varmistetaan laadukas ja yhdenvertainen kotoutuminen Suomeen muuttaneille
586 sekä mahdollisuuksia integroitua suomalaiseen työelämään ja oppia suomen tai
587 ruotsin kieltä. Lisätään yhteistyötä kansalaisopistojen ja kuntien välillä
588 kotoutumistyön vahvistamiseksi.
- 589 • Parannetaan työttömien mahdollisuuksia uudelleen kouluttautumiseen sekä
590 kannustetaan jatkuvaan oppimiseen ja ammattiosaamisen kehittämiseen.
- 591 • Tarjotaan riittävästi paikkoja palkkatukityöhön ja palkkatuella oleville mielekästä
592 työtä. Rakennetaan kuntiin vetovoimaista ja mielekkääksi koettua
593 työpajatoimintaa, joka tarjoaa pitkäaikaistyöttömille eväitä kohti oikeaa työelämää.
- 594 • Helpotetaan yhdessä valtion kanssa maahanmuuttoa ja maahan jäämistä
595 esimerkiksi opintojen päätyttyä.
- 596 • Lisätään kaupunkien houkuttelevuutta ulkomailta tuleville osaajille tukemalla
597 puolisoiden työllistymistä ja tarjoamalla lapsille englanninkielistä
598 varhaiskasvatusta ja opetusta.
- 599 • Tehdään kunnasta hyvä työnantaja, joka panostaa työhyvinvointiin ja hyvään
600 johtamiseen. Työntekijänsä kunnat tukevat työntekijöitä erilaisissa
601 elämäntilanteissa, kuten työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisessa.
- 602 • Kokeillaan anonyymien rekrytoinnin ja positiivisen erityiskohtelun kaltaisia tapoja
603 lisätä ihmisten yhdenvertaisia työllistymismahdollisuuksia. Julkisten hankintojen
604 ehdoissa voidaan edellyttää vammaisten henkilöiden ja muiden täsmätyökykyisten
605 työllistämistä.

607 **5. Panostamme kulttuuriin ja vapaa-aikaan**

608
609 *Kulttuuri ja taide ovat elintärkeä osa ihmisyyttä, voimavaramme ja inhimillinen*
610 *rikkautemme. Mittaamattoman itseisarvonsa lisäksi ne ovat keskeisiä hyvinvointitekijöitä*
611 *koko yhteiskunnalle. Harrastukset sekä liikunta edistävät ihmisten hyvinvointia ja tuovat*
612 *sisältöä elämään. Me Vihreissä pidämme huolen, että taide ja kulttuuri kuuluvat kaikille.*
613

614 Kulttuuri ja vapaa-ajan harrastustoiminta tuovat ihmisiä yhteen, tarjoavat elämyksiä,
615 liikuttavat ja luovat hyvinvointia – työllistävää vaikutusta ja mielenterveyden
616 vahvistamista unohtamatta. Siksi kynnyksen kirjastoon, konserttiin tai esimerkiksi uuden
617 harrastuksen pariin lähtemiselle tulee olla matala.

618

619 Kulttuuritoiminnan järjestäminen ja tukeminen on tärkeää myös taloudellisesti vaikeina
620 aikoina. Kulttuuri edistää tutkitusti kuntien veto- ja pitovoimaa ja hyödyttää
621 elinkeinoelämää ja matkailua. Monipuolinen kulttuurielämä houkuttelee muuttamaan
622 paikkakunnalle, kiinnittää yhteisöön ja saa jäämään. Kulttuuritarjonta tukee palvelualojen
623 kasvua, vahvistaa kulutuksen siirtymistä tavaroista palveluihin ja auttaa talouden
624 muutosta kestävämmäksi.

625

626 Mielekäs liikuntaharrastus tai säännöllinen kuntoilu luo perustaa hyvinvoinnille. Vihreässä
627 kunnassa on tarjolla monipuolisia harrastusmahdollisuuksia kaikenikäisille ja eri
628 taustoista tuleville asukkaille. Hyvinvointia ammennetaan myös lähiluonnosta ja
629 liikkumaan kannustavasta ympäristöstä. Kunnassa tuleekin olla tarjolla
630 lähivirkistysalueita, luonnonmetsiä ja rakentamattomia rantoja, jotta jokaisella on
631 mahdollisuus luonnossa liikkumiseen. Aktiiviseen ja itsenäiseen liikkumiseen, kuten
632 kävelyyn ja pyöräilyyn, kannustetaan myös hyvällä kaupunkisuunnittelulla.

633

634 **Toimenpiteet**

635

636 **Varmistetaan, että kulttuuri ja liikunta kuuluvat kaikille**

- 637 • Pidetään huolta kirjastojen rahoituksesta ja resursseista. Säilytetään kirjastot
638 helposti saavutettavina lähipalveluina.
- 639 • Kehitetään kirjastojen toimintaa myös asukkaiden kohtaamispaikkana,
640 monipuolistetaan palveluita esimerkiksi esineiden lainaamiseen ja kokousten ja
641 tapahtumien järjestämiseen.
- 642 • Laaditaan kulttuurikasvatussuunnitelma, joka takaa varhaiskasvatuksessa ja
643 perusopetuksessa kulttuuri- ja taidetoiminnan ja vähentää eriarvoisuutta. Tehdään
644 kirjasto- ja kulttuuritarjonta tutuksi lapsille ja nuorille opetukseen sisältyvien
645 elämäyspolkujen ja nuorisopassin avulla.
- 646 • Turvataan kulttuuri- ja taidelaitosten sekä museoiden toiminta ja rahoitus
647 pitkäjänteisesti.
- 648 • Järjestetään ja tuetaan monipuolista kulttuuritoimintaa ja taide-elämyksiä kaiken
649 ikäisille. Vahvistetaan ikääntyneiden toimijuutta ja sosiaalista elämää
650 kulttuuritarjonnalla ja tuetaan asukkaille ja erityisesti lapsille ja nuorille
651 kohdistettua taideopetusta.
- 652 • Tuetaan luovan alan tekijöitä, tarjotaan työmahdollisuuksia muun muassa
653 lisäämällä julkista taidetta ja ottamalla käyttöön prosenttiperiaate sekä tarjoamalla
654 ilmaisia tai edullisia tiloja taiteentekijöille ja toimijoille.
- 655 • Mahdollistetaan katutaiteen luvallinen tekeminen ja harjoittelu lisäämällä julkisia
656 maalausseiniä.
- 657 • Viedään säännöllisesti kulttuuripalveluja, kuten konsertteja, taide-elämyksiä ja
658 teatteriesityksiä päiväkoteihin ja kouluihin sekä hoitolaitoksiin.

- 659 • Edistetään kulttuuri- ja liikuntapalvelujen saavutettavuutta pienituloisten ja
660 erityisryhmien kohdalla esimerkiksi alennusten ja maksuttomien palveluiden
661 avulla.
- 662 • Vaalitaan tärkeää kulttuuri- ja rakennusperintöä sekä rakennetun ympäristön
663 kerrostumia vastuullisesti, sallien samalla uusien kerrostumien syntyminen.
664

665 **Tuetaan yhteisöllisyyttä ja vapaa-aikaa riittäväillä tiloilla ja hyvillä** 666 **toimintamalleilla**

- 667 • Tuetaan tärkeitä kulttuuri- ja liikuntajärjestöjä jakamalla avustuksia. Kunnan
668 avustuksia saavien järjestöjen tulee toimia vastuullisesti ympäristö ja
669 yhdenvertaisuus huomioiden.
- 670 • Laaditaan kuntiin eri hallinnonalat kattava liikkumishjelma, jonka avulla lisätään
671 kuntalaisten liikkumista. Työhön osallistetaan järjestöjä.
- 672 • Vahvistetaan yhteistyötä opiskelijajärjestöjen ja koululiikunnan kanssa
673 liikuntaneuvonnan saavutettavuuden parantamiseksi.
- 674 • Huolehditaan liikuntapalveluista, tarjotaan edullisia, helppoja ja houkuttelevia
675 mahdollisuuksia liikkumiseen kaiken ikäisille ja erityisryhmille.
- 676 • Varmistetaan jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuudet kokeilla matalalla
677 kynnyksellä erilaisia mielekkäitä harrastuksia. Tarjotaan jokaiselle lapselle ja
678 nuorelle mahdollisuus vähintään yhteen maksuttomaan harrastukseen.
- 679 • Pidetään liikuntapaikat ja -tilat hyvässä kunnossa, kannustetaan myös
680 arkiliikuntaan.
- 681 • Rakennetaan koirapuistoja koirien ja ihmisten kohtaamispaikoiksi.
- 682 • Panostetaan välituntiliikuntaan sekä lasten aamu- ja iltapäivätoimintaan sekä
683 mahdollisuuksiin liikkua ja harrastaa koulupäivien yhteydessä - myös niille, joilla
684 on pitkät koulumatkat.
- 685 • Jatketaan koulujen ja harrastusseurojen sekä -kerhojen yhteistyötä esimerkiksi
686 harrastamisen Suomen mallin kautta.
- 687 • Varmistetaan, että jokaisen lapsen kouluviikkoon sisältyy mahdollisuus mieluisaan
688 ja maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä.
- 689 • Pidetään huoli lähipalveluista, rakennetaan lasten leikkipuistoja ja virkistäviä
690 viheralueita.
- 691 • Panostetaan muunneltaviin ja monikäyttöisiin tiloihin. Lisätään olemassa olevien
692 tilojen käyttöä tarjoamalla niitä harrastusryhmien, yhdistysten ja kansalaisten
693 käyttöön omaehtoista kulttuuritoimintaa varten mahdollisimman monipuolisesti,
694 joustavasti ja edullisesti.
- 695 • Huolehditaan siitä, että yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden välillä on
696 saumatonta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen saralla.
697

698 **Lue lisää vihreiden politiikasta** 699

700 Vaaliohjelmassa tehtyjen nostojen lisäksi Vihreät edistävät niin kunnissa kuin
701 valtakunnallisellakin tasolla lukuisia puolueen tekemiä linjauksia. Tarkemmin eri teemoja
702 käsittelevät ohjelmat, kuten luonnonsuojeluohjelman, koulutuspoliittisen ohjelman,

703 elinkeinopoliittisen ohjelman tai kulttuuripoliittisen ohjelman ja muut Vihreiden linjaukset
704 löydät osoitteesta www.vihreat.fi/ohjelmat/.
705